

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
ตามหลักทิศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล
เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

THE STRENGTH CREATION OF FAMILY INSTITUTION
ACCORDING TO THE SIX DIRECTIONS
OF THE PEOPLE IN THE AREA
OF METROPOLITAN REGION FOR FAMILY HAPPINESS

: วิญญู กิณะเสน*
วัฒนา จินดาวัฒน์**
เพ็ญศรี บางบอน***
จิตตินันท์ วุฒิกร****

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑล 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข 3) เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

ตามหลักทิศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล และ 5) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

* อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

** นักวิชาการอิสระ

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

**** นักวิชาการอิสระ

ของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล 5 จังหวัด คือจังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 384 คน พร้อมทั้งได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑลทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประชาชนในเขตปริมณฑลมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานภาพไม่แตกต่างกัน และการหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทิศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขว่า บิดามารดาควรอบรมสั่งสอนบุตร

ธิดาให้เป็นคนดี รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ครูอาจารย์ควรฝึกฝนอบรมวิชาความรู้ให้ศิษย์เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามีภรรยาควรช่วยเหลือเกื้อกูลยกย่องให้เกียรติกันและกัน มิตรสหายควรเชื่อใจและจริงใจต่อกัน คนรับใช้/คนงานควรขยันหมั่นเพียรและเอาใจใส่ในงาน และพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างและเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่สังคม

คำสำคัญ : ความเข้มแข็งของครอบครัว, สถาบันครอบครัว, ทิศ 6

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to analyze strength of family in the areas of metropolitan region 2) to study the strength creation of family institution according to the six directions of the people in the area of metropolitan region for family happiness, 3) to compare the strength creation of family institution according to the six directions of the people in the areas of metropolitan region classified to personal factors, 4) to correlation between the strength of family with the strength creation of family institution according to the six directions of the people in the area of metropolitan region, and 5) to study other suggestions of strength creation of family institution according to the six directions for family happiness. This was a quantitative and

qualitative research. The sample group was the 384 people living in the area of metropolitan regions of 5 provinces: Nakhon Pathom, Nontha Buri, Pathum Tani, Samut Prakarn, and Samut Sakhon, including in-depth interviews with key informants 15 people. The tools were questionnaires and structured in-depth interviews. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test F test and correlation coefficient.

The results of research were found that the strength creation of the family in the areas of metropolitan region was on a high level in all aspects. The people in the areas of metropolitan region had the strength creation of family institution according to the six directions for family happiness on a high level in all aspects. The results of hypothesis testing were found that the people in the areas of metropolitan region with different genders, ages, education, occupations, and monthly income had difference of the strength creation of family institution according to the six directions with the statistical significance at .05. But the people with different status had no difference of the strength creation of family institution according to the six directions, and the correlation between the strength of family with the strength

creation of family institution according to the six directions of the people in the area of metropolitan region were found that had correlate with the statistical significance at .01. In addition, the people had other suggestions of the strength creation of family institution according to the six directions for family happiness: Parents should teach their children to be good and responsible. Teachers should teach clearly to make students understand and to be able to perform. A husband and a wife should support and honor each other. Friends should trust and have sincerity to one another. Servants or Workers should be diligent and attentive on the jobs, and Buddhist monks should be good examples and promote virtue to society.

Keywords : Strength of Family Institution, Family Institution, Six Directions

บทนำ

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานขนาดเล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุดของสังคม โดยทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนให้มีสุขภาวะที่ดี และพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ อีกทั้งครอบครัวเป็นแหล่งบ่มเพาะหล่อหลอมถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อและอบรมขัดเกลาสมาชิกในครอบครัว

ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตมนุษย์ทุกคน ถือได้ว่าครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญยิ่งของชุมชนและสังคม ซึ่งนำไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืนของประเทศชาติ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข หรือเป็นคุณสมบัติของครอบครัวไทยที่พึงประสงค์ คือ สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียว มีความรักใคร่ชอบพอบอกอาชีพสุจริต รู้จักประหยัดเก็บออมสร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ไม่ทะเลาะเบาะแว้งทำร้ายกันและกัน มีทักษะการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดีและส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดี สถานที่อยู่อาศัยปลอดภัยถูกสุขลักษณะปราศจากมลพิษ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสมาชิกรู้จักคุณค่าตนเอง มีส่วนร่วมและบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ปัจจุบันครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะ โครงสร้าง ขนาด จำนวนสมาชิกในครอบครัว และวิถีชีวิต ทำให้มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด จึงก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาเด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมของวัยรุ่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และปัญหายาเสพติด เป็นต้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร ตลอดจนมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพ และ

การทำงานที่รัดตัวเพื่อสร้างรายได้และค่าใช้จ่ายนี้สิน ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง อาจนำไปสู่การกลายเป็นครอบครัวในภาวะเสี่ยงเพิ่มมากขึ้นและทำให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอ โดยเฉพาะจังหวัดในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร 5 จังหวัด ซึ่งสะท้อนได้จาก รายงานสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ปี 2555 พบว่า เกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน คือ ด้านสัมพันธภาพ ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ด้านการพึ่งตนเอง และด้านทุนทางสังคม ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เช่น จังหวัดนครปฐม (ด้านสัมพันธภาพ ร้อยละ 82.21 และด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 71.19) จังหวัดนนทบุรี (ด้านสัมพันธภาพ ร้อยละ 75.80 ด้านการพึ่งพาตนเอง ร้อยละ 74.17 และด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 51.89) จังหวัดปทุมธานี (ด้านสัมพันธภาพ ร้อยละ 82.67 ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ร้อยละ 71.00 และด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 53.27) จังหวัดสมุทรปราการ (ด้านสัมพันธภาพ ร้อยละ 77.55 ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ร้อยละ 68.01 ด้านการพึ่งพาตนเอง ร้อยละ 67.47 และด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 45.39) และจังหวัดสมุทรสาคร (ด้านสัมพันธภาพ ร้อยละ 85.94 และด้านทุนทางสังคม ร้อยละ 62.63) (<http://stat.thaifamily.in.th/StartpageFamily01.aspx>) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะมีการหารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันครอบครัวให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง 4 ด้าน คือ ด้านสัมพันธภาพ ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านทุนทางสังคม ตลอดจนได้มีการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์

ใช้กับหลักการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว โดยเฉพาะหลักทศ 6 (ที.ปา. เล่ม 11, ข้อ 198-204, หน้า 202-206) ประกอบด้วย 1) ทศเบื้องต้น ได้แก่ บิดามารดา 2) ทศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์ 3) ทศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยาสามี 4) ทศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรสหาย 5) ทศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้/คนงาน 6) ทศเบื้องบน ได้แก่ พระสงฆ์ เมื่อปฏิบัติตามหลักทศ 6 นี้แล้ว ย่อมส่งผลให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้หน้าที่ของตนเองที่พึงปฏิบัติต่อบุคคลรอบข้างด้วยการแสดงความกตัญญูรู้คุณ ความรัก ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทร และความเคารพบูชา

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาสถานการณ์ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวดังกล่าว จึงมีความพยายามในการที่จะค้นหาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งครอบคลุมทุกด้านตามกรอบมาตรฐานความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวทั้งในด้านสัมพันธภาพ ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ด้านการพึ่งตนเอง และด้านทุนทางสังคม โดยบูรณาการตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชน

ในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

3. เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล

5. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีเพศต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน

2. ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีอายุต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน

3. ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีการศึกษาต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน

4. ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีสถานภาพต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน

5. ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีอาชีพต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน

ครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน

6. ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน

7. สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 4 ด้าน คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปรที่วิจัย ได้แก่ 1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตปริมณฑล ในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านสัมพันธภาพ (2) ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว (3) ด้านการพึ่งตนเอง และ (4) ด้านทุนทางสังคม 2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ประกอบด้วย (1) ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา) (2) ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) (3) ทิศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี) (4) ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย) (5) ทิศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน) และ (6) ทิศเบื้องบน (พระสงฆ์)

2. ขอบเขตด้านประชากรที่วิจัย ได้แก่

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 4,852,680 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มิพบาปในการบริหารครอบครัวในเขตปริมณฑล

3. ขอบเขตด้านสถานที่ทำวิจัย ได้แก่ จังหวัดในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่วิจัย ได้แก่ ระยะเวลาในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นเวลา 1 ปี (ระหว่างเดือนตุลาคม 2556 - กันยายน 2557)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

2. ได้รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

3. ได้คู่มือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

4. นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล

เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

5. นำผลการวิจัยไปเขียนบทความวิจัยลงตีพิมพ์ในต่าง ๆ เช่น วารสารสิรินธรปริทรรศน์ วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร วารสารสมาคมนักวิจัย เป็นต้น เพื่อเผยแพร่ต่อไป

6. นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และเว็บไซต์ของจังหวัดในเขตปริมณฑล ตลอดจนจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ

7. นำผลการวิจัยไปนำเสนอผู้บริหารเพื่อกำหนดเป็นนโยบายการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล 5 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 384 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage random sampling) ตามลำดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน/ชุมชน แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละจังหวัด แล้วจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม พร้อมทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักในสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน ข้อมูลที่ใช้ในการ

วิจัยได้จากพระไตรปิฎก แบบสอบถาม เอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยเป็น 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านสัมพันธภาพ 2) ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว 3) ด้านการพึ่งตนเอง และ 4) ด้านทุนทางสังคม และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ประกอบด้วย 1) ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา) 2) ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) 3) ทิศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี) 4) ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย) 5) ทิศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน) และ 6) ทิศเบื้องบน (พระสงฆ์)

เครื่องมือที่ใช้ การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็นเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ คือ 1) ด้านสัมพันธภาพ 2) ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว 3) ด้านการพึ่งตนเอง และ 4) ด้านทุนทางสังคม รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า

(Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2, 1

ตอนที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ คือ 1) ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา) 2) ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) 3) ทิศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี) 4) ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย) 5) ทิศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน) และ 6) ทิศเบื้องบน (พระสงฆ์) รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2, 1

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ (1) ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา) (2) ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) (3) ทิศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี) (4) ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย) (5) ทิศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน) และ (6) ทิศเบื้องบน (พระสงฆ์) ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็น

นอกจากนี้ยังมีแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 1 ชุด เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ข้อ คือ

1) ท่านคิดว่า ครอบครัวของท่านมีความสุขหรือไม่ อย่างไร

2) ท่านคิดว่า ครอบครัวของท่านมีความเข้มแข็งหรือไม่ อย่างไร

3) ท่านคิดว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ควรจะมีรูปแบบหรือแนวทางอย่างไรบ้าง

4) ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ อย่างไรบ้าง

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน และทดสอบความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) (กัลยา วานิชปัญญา, 2546, หน้า 35) เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบและเก็บรวบรวมกลับคืนมาด้วยตนเอง ได้ครบทั้งหมดจำนวน 384 ชุด แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของคำตอบและจัดระเบียบข้อมูล จากนั้นตรวจให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ผลเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลผลตามเกณฑ์ของ เบสท์ (Best) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 75) ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑลกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศและสถานภาพ ใช้การทดสอบค่าที (Independent t-test) ส่วนด้าน

อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) การหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ใช้หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการอ่านจับใจความแล้วสรุปเพื่อตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปริมณฑล ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.80 มีอายุมากกว่า 42 ปี ร้อยละ 35.20 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.80 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 84.10 มีอาชีพรับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 34.40 และรายได้ต่อเดือน 10,000 - 15,000 บาท ร้อยละ 41.40

2. สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑล โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$, $SD = .61$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับคือด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ($\bar{x} = 3.91$, $SD = .71$) ด้านสัมพันธภาพ ($\bar{x} = 3.81$, $SD = .68$) ด้านทุนทางสังคม ($\bar{x} = 3.59$, $SD = .66$) และด้านการพึ่งตนเอง ($\bar{x} = 3.55$, $SD = .70$) (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการแปลผลสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑล

ข้อความ	ระดับความเข้มแข็ง		
	($\bar{x}$)	(SD)	แปลผล
1. ด้านสัมพันธภาพ	3.81	.68	มาก
2. ด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว	3.91	.71	มาก
3. ด้านการพึ่งตนเอง	3.55	.70	มาก
4. ด้านทุนทางสังคม	3.59	.66	มาก
รวม	3.71	.61	มาก

3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, $SD = .47$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับคือ ทิศเบื้องบน (พระสงฆ์) ($\bar{x} = 4.19$, $SD = .51$) ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) ($\bar{x} = 4.14$, $SD = .53$) ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา) ($\bar{x} = 3.93$, $SD = .56$) ทิศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี) ($\bar{x} = 3.82$, $SD = .71$) ทิศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน) ($\bar{x} = 3.80$, $SD = .68$) และทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย) ($\bar{x} = 3.70$, $SD = .65$) (ดังแสดงในตารางที่ 2)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) ส่วนประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ไม่แตกต่างกัน และการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 กับสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการแปลผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขตปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

ข้อความ	ระดับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง		
	($\bar{x}$)	(SD)	แปลผล
1. ทิศเบื้องหน้า (มารดาบิดา)	3.93	.56	มาก
2. ทิศเบื้องขวา (ครูอาจารย์)	4.14	.53	มาก
3. ทิศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี)	3.82	.71	มาก
4. ทิศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย)	3.70	.65	มาก
5. ทิศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน)	3.80	.68	มาก
6. ทิศเบื้องบน (พระสงฆ์)	4.19	.51	มาก
รวม	3.93	.47	มาก

ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้)

5. ประชาชนในเขตปริมณฑลได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ที่สำคัญคือ บิดามารดาควรอบรมสั่งสอนให้บุตรธิดาให้เป็นคนดี รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ครูอาจารย์ควรฝึกฝนอบรมวิชาความรู้ให้ศิษย์เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามเณรยาควรช่วยเหลือเกื้อกูลยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน มิตรสหายควรเชื่อใจ และจริงใจต่อกัน ฟังฟังกันได้ คนรับใช้/คนงานควรขยันหมั่นเพียรและเอาใจใส่ในการงาน พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างและเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่สังคม

6. ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า 1) ครอบครัวของของประชาชนในเขตปริมณฑลมีความสุขดี เพราะทุกคนมีความรักความเข้าใจ คอยห่วงใย และให้อภัยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว 2) ครอบครัวมีความเข้มแข็งมาก เพราะมีผู้นำที่ดี และสมาชิกมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ทุกคนมีการงานที่มั่นคง และเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยยึดมั่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 คือ บิดามารดา คอยอบรมสั่งสอน ให้ความรักความอบอุ่น บุตรธิดามีความกตัญญูรู้คุณ คอยดูแลเอาใจใส่ยามเจ็บไข้ ครูอาจารย์คอยสั่งสอนวิชาความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดี ศิษย์ก็เคารพนับถือเชื่อฟัง และตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ภรรยาและสามีรักเดียวใจเดียว ซื่อสัตย์ จริงใจ ไว้วางใจกัน ยึดมั่นในศีลธรรม

ไม่ประพฤตินอกใจ และให้เกียรติกัน มิตรสหายให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อแผ้ว แบ่งปัน พุดจาดี มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน และคอยให้คำปรึกษา ไม่โกหก ไม่นินทาลับหลัง นายจ้างมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม คอยให้กำลังใจ ลูกจ้างหรือคนงานมีความซื่อสัตย์ตั้งใจทำงานด้วยความรับผิดชอบ พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเผยแผ่หลักธรรมคำสอน ญาติโยมมีความเคารพบูชา และนำคำสั่งสอนของพระสงฆ์มาประพฤติปฏิบัติ และ 4) ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวจะเกิดขึ้นได้ ถ้าสมาชิกทุกคนเอาใจใส่ในหน้าที่ของตน ไม่ก้าวร้าวกัน รู้จักกาลเทศะ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มองโลกในแง่ดี และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

สรุป อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ประชาชนในเขตปริมณฑลมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข อยู่ในระดับมาก ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพไม่แตกต่างกัน สถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ว่า บิดามารดาควรอบรมสั่งสอนให้บุตรธิดา ให้เป็นคนดี รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ครูอาจารย์ ควรฝึกฝนอบรมวิชาความรู้ให้ศิษย์เข้าใจอย่าง แจ่มแจ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามิ ภรรยาควรช่วยเหลือเกื้อกูลยกย่องให้เกียรติ กันและกัน มิตรสหายควรเชื่อใจและจริงใจต่อกัน คนทำงานควรขยันหมั่นเพียรและเอาใจใส่ในงาน และพระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างและเสริมสร้าง คุณธรรมให้แก่สังคม

การวิจัยครั้งนี้พบว่าสถานการณ์ความ เข้มแข็งของครอบครัวในเขตปริมณฑล โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า สมาชิกครอบครัวในเขตปริมณฑลมีการแสดงออก ที่สื่อถึงความรักและความเอาใจใส่กันในชีวิต ประจำวัน พุดคุย แลกเปลี่ยน บอกกล่าว และ ปรึกษาหารือกันด้วยเหตุผล รับฟังและเคารพ ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ช่วยเหลือแบ่งเบา ภาระงานบ้านและการทำกิจวัตรประจำวันร่วมกัน ดูแลเอาใจใส่ แสดงความชื่นชมและเห็นคุณค่า ของกันและกัน ทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง ได้อย่างเหมาะสม ใส่ใจความปลอดภัยของ สมาชิกทุกคน หัวหน้าครอบครัวปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีต่อสมาชิกในครอบครัว สมาชิก สามารถหารายได้มาเลี้ยงดูตนเองและจุนเจือ ครอบครัว มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่าง เครือญาติ จึงทำให้ครอบครัวในเขตปริมณฑล มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวเข้มแข็งของ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ที่กล่าวไว้ในคู่มือสำรวจสถานการณ์ครอบครัว

เข้มแข็ง (<http://stat.thaifamily.in.th/>) ว่า การตระหนักในความสำคัญของการสร้าง สัมพันธภาพในครอบครัวว่าเป็นบ่อเกิดแห่งพลัง ทั้งปวง จึงควรระวังรักษาและพุ่มพักดูแลความ สัมพันธ์ในครอบครัวไว้ให้มั่นคงยืนยาว ด้วยความ เอาใจใส่และอนาทรต่อกันอย่างสม่ำเสมอทั้งใน ยามสุขและยามทุกข์ให้รู้จักใช้คุณค่าจากบทเรียน และประสบการณ์ชีวิตครอบครัวทุกขั้นตอน ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดขึ้นในครอบครัวของตน และสามารถ แผลขยายความเข้มแข็งออกไปสู่ชุมชนและสังคม ภายนอก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุทัศน์ อุดมโสภกิจ (2540)** เรื่อง “ปัญหาครอบครัว ของผู้ใช้แรงงานกะกลางคืน : ศึกษาเฉพาะกรณี สถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพ ความสัมพันธ์โดยทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว ยังมีความอบอุ่นเป็นอย่างดี เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งฝ่ายแรงงานและคู่สมรสมักจะปรึกษา หารือร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วง บรรเทาลงได้ในที่สุด ซึ่งเป็นการได้เสริมสร้าง สถาบันครอบครัวที่เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม ให้มีความมั่นคงและเติบโตอย่างถูกต้องทาง ซึ่งจะ นำความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและ ความมั่นคงแก่ประเทศชาติต่อไป

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัวตามหลักทศ 6 ของประชาชนในเขต ปริมณฑล เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข อยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ครอบครัวในเขต ปริมณฑลได้มีการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ที่ควรกระทำทั้งในส่วน of ครอบครัวและสังคม ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ของบิดามารดา ครูอาจารย์

สามีภรรยา ญาติพี่น้อง มิตรสหาย คนรับใช้หรือคนงาน ตลอดจนการบำรุงพระภิกษุสงฆ์ผู้ดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา อันจะนำพาให้ครอบครัวและสังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยหน้าที่ของคนในสังคมที่จะปฏิบัติต่อกันคือหลักทศ 6 ประกอบด้วย ทศเบื้องหน้า (มารดา บิดา) ทศเบื้องขวา (ครูอาจารย์) ทศเบื้องหลัง (ภรรยาสามี) ทศเบื้องซ้าย (มิตรสหาย) ทศเบื้องล่าง (คนรับใช้/คนงาน) และทศเบื้องบน (พระสงฆ์) (ที.ปา. เล่ม 11, ข้อ 195-206, หน้า 174-205) ซึ่งเป็นหน้าที่และเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรรู้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องมีการรวมกลุ่มกัน มีหน้าที่ มีครอบครัว และมีลัทธิความเชื่อทางศาสนา ร่วมกัน เปรียบเสมือนการดูแลทศทั้ง 6 ที่อยู่รอบตัวเรา และถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นการรับอิทธิพลจากหลักทศ 6 จึงส่งผลให้ครอบครัวซึ่งเป็นระบบการปกครองที่เล็กที่สุด มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะสมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้จักหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและทำให้ครอบครัวมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอุดมศักดิ์ ปิยวณฺโณ (จันทบุตร)** (2548) เรื่อง “การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามแนวพุทธจริยศาสตร์ : ศึกษากรณีทศ 6” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขโดยอาศัยหลักธรรมทศ 6 แต่ละบุคคลย่อมมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอันเปรียบเสมือนทศทั้ง 6 ที่อยู่รอบตัวเรา โดยนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวพุทธจริยศาสตร์สังคมมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสมบูรณ์ ทำให้เกิดผลดีในระดับปัจเจกชน

และระดับสังคม

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในเขตปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขแตกต่างกัน ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าแต่ละครอบครัวนั้น ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมรอบเมืองหลวง การจะนำหลักธรรมมาใช้ในการส่งเสริมครอบครัวให้เข้มแข็งจึงมีความแตกต่างกัน ส่วนสถานภาพไม่มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เนื่องจากไม่ว่าครอบครัวจะมีสถานภาพอย่างไร แต่เงื่อนไขการดูแลและสร้างครอบครัวให้มีความสุขและเข้มแข็งนั้น เป็นสิ่งที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะต้องตระหนัก และช่วยกันประคับประคองให้ดีที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริปัญญาเมธี** (2551) เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัถมิตติมาเสริมสร้างการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2551” ผลทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ อาชีพ ผู้ปกครอง และรายได้เฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัถมิตติมาเสริมสร้างการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่น

ส่วนการหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความเข้มแข็งของครอบครัวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทุกทางบวก ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า การที่ครอบครัวจะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง

ในการเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็งนั้น ส่วนหนึ่งจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้มแข็งของครอบครัวทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ด้านสัมพันธภาพ ด้านทุนทางสังคม และด้านการพึ่งตนเอง คือคนในครอบครัวจะต้องรู้หน้าที่ของตนเอง มีความสัมพันธ์อันดีสังคมรอบข้าง เป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ไม่เดือดร้อน ไม่เป็นภาระของสังคม แล้วจึงมีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างให้ครอบครัวเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เป็นภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อความสุขของครอบครัวอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บังอร เทพเทียน และคณะ** เรื่อง (2551) “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับครอบครัวเข้มแข็ง” ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวที่สามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (มีความสมดุลทางรายได้กับรายจ่าย) และครอบครัวที่สมาชิกในครัวเรือนที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (มีการพูดคุยปรึกษาหารือกัน เอื้ออาทรต่อกัน และมีกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกครัวเรือน) รวมทั้งเป็นครอบครัวที่มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่ดื่มสุรา และมีหลักประกันในชีวิต ปัจจัยที่กล่าวมานี้มีความสำคัญต่อครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข พบว่าประชาชนในเขตปริมณฑลได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บิดามารดาควรอบรมสั่งสอนให้บุตรธิดาให้เป็นคนดี รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ครูอาจารย์ควรฝึกฝนอบรมวิชาความรู้ให้ศิษย์เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามีนภรรยาควรช่วยเหลือเกื้อกูลยกย่อง

ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มิตรสหายควรเชื่อใจ และจริงใจต่อกัน พี่พี่กันได้ คนรับใช้/คนงานควรขยันหมั่นเพียรและเอาใจใส่ในการทำงาน พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างและเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่สังคม ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการที่จะทำให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีความสุขได้นั้น สิ่งสำคัญคือทุกคนในสังคมจะต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งหน้าที่ส่วนตัวและหน้าที่ส่วนรวม เพื่อให้สามารถนำมาเกื้อหนุนกันได้อย่างเหมาะสม แล้วจะนำไปสู่สังคมแห่งความเข้มแข็งและส่งผลให้เกิดความสุขแก่ครอบครัวได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า หลักทศ 6 มีอิทธิพลต่อสถาบันครอบครัว คือ การทำให้คนในครอบครัวมีความกตัญญูรู้บุญคุณบิดามารดา และมีผลให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้หน้าที่ของตนเองที่พึงปฏิบัติต่อบุคคลรอบข้างด้วยการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา ครูบาอาจารย์ สามีนภรรยา ญาติมิตร เจ้านายลูกน้อง และพระสงฆ์ เป็นต้น การรับอิทธิพลจากหลักทศ 6 จึงส่งผลให้ครอบครัวมีความเป็นประชาธิปไตยและทำให้ครอบครัวมีความสันติสุขตลอดไป เพราะสมาชิกทุกคนในครอบครัวรู้จักหน้าที่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุนทรพิพัฒน์โกศล (ประจวบ อาทโร)** (2550) เรื่อง “การบริหารครอบครัวตามหลักทศ 6” พบว่า หลักคำสอนเรื่องทศ 6 เป็นคำสอนที่มุ่งเน้นให้คฤหัสถ์ผู้ครองเรือนใช้เป็นหลักปฏิบัติต่อกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติในการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลในสังคม และความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้การดำรง

ชีวิตและการดำเนินกิจการต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุขสงบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขของประชาชนในเขตปริมณฑลอยู่ในระดับมาก จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือรัฐบาลควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยในครอบครัวและการดูแลใส่ใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวอย่างเหมาะสม โดยส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการกล่อมเกล่าสมาชิกของสถาบันครอบครัวให้เป็นคนดีมีคุณภาพและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวตามหลักทศ 6 เพื่อให้ครอบครัวมีความสุขของประชาชนในเขตปริมณฑลอยู่ในระดับมาก จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติคือ

1) สมาชิกในครอบครัวควรร่วมกันสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันให้สามารถพึ่งตนเองได้เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2) สมาชิกในครอบครัวควรปฏิบัติตามหลักทศ 6 โดยการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของ

ในฐานะต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจอย่างแท้จริง

3) พระสงฆ์ควรเข้าไปมีบทบาทในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และปลูกฝังจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขแก่สังคม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมของสถาบันครอบครัว

2) ควรวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ

3) ควรวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ประยุกต์ในการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัว

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชบัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย, มูลนิธิ. พระไตรปิฎกและอรรถกถาภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2535.
- “สถานการณ์ความเข้มแข็งครอบครัว ปี 2012”, <<http://stat.thaifamily.in.th/StartpageFamily01.aspx>>